

Mirko Jankov

Iz pučkoga crkvenoga repertoara pjevača župe sv. Martina biskupa u Vranjicu* (2)

Izborom 20 pučkih crkvenih napjeva koji su se nekada izvodili ili su još uvijek aktualni u bogoslužju župne crkve sv. Martina biskupa u Vranjicu, autor podastire presjek dijela reprezentativnih formā mjesnoga pjevačkoga liturgijskoga i paraliturgijskoga repertoara glagoljaških korijena. Uvidom u transkribirane i analizirane jedinice omogućen je pregled zastupljenih načina glazbenoga izvođenja (solističko, rezponzorijalno i antifonalno pjevanje te primjena tzv. tipskih i posebnih melodija), melodijsko-harmonijskih odlika (opsezi, karakteristični intervali, akordne formacije i sl.), stilsko-agogičkih osobitosti te identifikacija pripadajućih im modalno-tonalitetnih elemenata. Gdje god je bilo moguće, iznijeti su i osnovni podatci o podrijetlu tekstova te ostalim kontekstualnim sastavnicama obrednoga pjevanja što ga u Vranjicu dugi niz godina njeguje mjesni muški crkveni pjevački zbor.

Ključne riječi: Vranjic, glagoljaško pjevanje, pučki crkveni napjevi.

* U neznatno izmijenjenu obliku, članak je integralno izvorno objavljen u devetom broju Tusculuma, časopisa za solinske teme (izdavač: Dom „Zvonimir“; urednik: Marko Matijević, Solin, 2016.).

• **Psalmi** (lat. *psalmus*; grč. *psalmós* = ‘hvalospjev’, ‘psalam’), starozavjetne duhovne pjesme koje u kršćanskoj liturgiji, osobito u Misi i Časoslovu, posjeduju veliku ulogu, u Vranjicu se izvode solistički (i u tom slučaju rezponzorijalno, naizmjenično sa zborom koji između psalamskih stihova ponavlja antifonu) te dvoglasno i četveroglasno (u oba potonja primjera antifonalnim izvedbenim načinom, između „podijeljena“ zbora).² Faktura psalamskoga teksta sastoji se od stihova povezanih u paralelizme, pri čemu svaki stih (vers) sadrži dva zvjez-

dicom (*) odijeljena polustih.³ Jednoglasno psaliranje prisutno je prilikom rezponzorijalne izvedbe psalma 95 (94), *Dodite, kličimo Gospodinu*, pozivnika iz božićne Jutarnje, dok je ono četveroglasno zastupljeno prilikom ostalih izvedbi psalama/hvalospjeva. U tim slučajevima opisano shemu tekstovne građe pojedinoga psalma ili hvalospjeva u cijelosti prate i same pjevačke izvedbe: svaki neparni polustih započinju I. i II. tenori⁴

s naknadnim priključenjem donjih glasova, dok se oni parni od početka izvode četveroglasno. Melodijske linije I. i II. tenora karakteriziraju tipični terni paralelizmi, a donje glasove njima svojstveni pomaci.⁵

Kod pjevanja Večernjih (izuzev pokojničke, koja posjeduje „svoje“ napjeve) rabe se dva tipska modela tako da se uvodni redak (tj. odgovor *Gospodine, pohiti...*) pjeva na (prvu) melodiju (notni prilog br. 13; usp s notnim prilogom br. 7), koja će se tijekom obreda Večernje ponoviti još dva puta – kod pjevanja drugoga psalma te prilikom

¹ U slučajevima kada se na obredu okupi dovoljan broj pjevača. Ipak, ni tada se pjevači ne dijele doslovno među sobom, „u dva kora“, nego se prema broju prisutnih glasova naizmjenično uključuju u pjevanje.

² Usp. A. Badurina 2006c.

³ Ukoliko je polustih predug za pjevanje na jednom dahu, na pogodnu se mjestu umeće odah (lat. *flexa*) označen križićem (†), nakon čega se nastavlja pjevanje do prve kadence (lat. *mediatio*). Kadencia na kraju svakoga stiha naziva se završnom (lat. *terminatio*). Usp. M. Martinjak 1997, 134–136.

⁴ Tenori (I. i II.) redovito izvode sve u polustihovima naznačene flekse.

⁵ Iz ovoga je pregleda izuzet psalam 51 (50), *Smiluj se meni, Bože*, te uobičajeni psalmi koji se pjevaju na sprovodima. Oni pak svojom fizionomijom dijele mnoge sličnosti sa psalmom 121 (120), *K brdima oči svoje uzdižem* (notni prilog br. 15).

[Notni prilog br. 12] **Dodite, kličimo Gospodinu**

– Psalam 95 (94) –

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Prema snimci Lj. Stipišića (1996.) transkribirao M. Jankov

Larghetto, recitativo

Do - di - te, kli - či - mo Go - spo - di - nu, * uz - vi - kuj - mo Hri - di, Spa - si - te - lju svo - me!

Tutti Krist...
Pred li - ce mu stu - pi - mo s_hva - la - ma, * kli - či - mo mu u - pje - sma - ma!...

Jer... je Go - spo - din(!) Bog ve - lik, * Kralj ve - lik nad svim bo - go - vi - ma.

U nje - go - voj su ru - ci ze - malj - ske du - bi - ne, * nje - go - vi su vr - lun - ci pla - ni - na.

Nje - go - vo je mo - re, on ga je stvo - ri - o, * i kop - no ko - je na - či - ni - še ru - ke nje - go - ve: (...)

Notni prilog 12
Napjev psalma 95 (94)

izvedbe kantika *Veliča*; druga pak melodija (notni prilog br. 13) rabi se u psalmodiji kod pjevanja prvoga i trećega⁶ psalma ili hvalospjeva.

Pokojnička pak Večernja koncipirana je prema shemi u kojoj se psalmodija trajno izvodi s istom melodijsko-harmonijskom okosnicom, sličnom (gotovo pa istom) još i uvodnomu retku s odgovorom, pripadajućemu himnu te Bogorodičinu *Veliča*.

Napjev psalma 95 (94)⁷ – *Dođite, kličimo Gospodinu* (notni prilog br. 12) – pretežno je silabička tvorba frazā svečanoga, široka daha pjevački iznijetih na način slobodnoga solističkoga recitativa i građe koja pokazuje

⁶ Tom se prilikom tijekom posljednjih nekoliko godina uobičajila praksa da psalmodiju trećega psalma odnosno hvalospjeva izvode dvoglasno dva solista.

⁷ Usp. Božanski Časoslov 2011, 35, 36.

[Notni prilog br. 13] **Reče Gospodin Gospodinu mojemu**

– Psalam 110 (109) –

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Snimio (2016.) i transkribirao M. Jankov

Moderato

Re - če Go - spo - din Go - spo - di - nu mo - je - mu: * "Sje - di mi zde - sna

dok ne pod - lo - žim duš - ma - ne tvo - je * za pod - no - žje... tvo - jim no - ga - ma! (...)

Za - kle - o se Go - spo - din i ne - će se po - ka - ja - ti + do - vije - ka ti... si sve -

će - - - - - nik * po re - du Mel - ki - se - de - ko - vul" (...)

Notni prilog 13
Psalam 110 (109)

osobine modalne zvučnosti. Melodija, uokvirana intervalom sekste, uglavnom je sazdana od uzlazno-silaznih sekundnih gibanja mjestimično prekinutih tercnim i kvartnim skokovima.

Psalam 110 (109)⁸ – *Reče Gospodin Gospodinu mojemu* (notni prilog br. 13) – primjer je jasno oblikovane četveroglasne tonalitno-durske tvorbe. Tenorske terčno uparene linije praćene su uobičajenim pomacima baritona i basova koji u ovom slučaju tijekom čitave izvedbe donose isključivo dvije osnovne funkcije, toničku i dominantnu. Melodija vodećega glasa, I. tenora, ostvaruje se unutar okvira prvoga (na ton b transponiranoga) dorskoga tetrakorda.

⁸ Usp. Božanski Časoslov 2011, 628, 629.

Konture takve temeljno-modalne osnove prisutne su u konačnici ipak ponešto zamagljeno, u prvom redu zvučnošću baritona koji omogućuje oformljenje potpunih dominantnih septakorda kojima se potencira dojam konačne durske profilacije dotičnoga napjeva. Osim toga, osjećaj tonalitnosti pojačan je u kadenci i tonom terce (pjeva je dio II. tonora) završnoga kvintakorda koji time gubi prepoznatljivu „praznu“ zvučnost na analognim mjestima inače prisutnoga intervala čiste kvinte (usp. npr. sa završnom dvoglasnom kadencom u notnom prilogu br. 8).

[Notni prilog br. 14] Kad izađe Izrael iz Egipta
– Psalam 114 (113) –

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Snimio (2016.) i transkribirao M. Jankov

Moderato

[Notni prilog br. 15] K brdima oči svoje uzdižem
– Psalam 121 (120) –

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Snimio (2011.) i transkribirao M. Jankov

Andante

Notni prilog 15: Pokojnički psalam 121 (120)

Notni
prilog 14
Psalam 114
(113)

Psalam 114 (113)⁹ – *Kad izađe Izrael iz Egipta* (notni prilog br. 14) – također je razvijena četveroglasna formacija neupitne durske zvučnosti (usp. s notnim primjerom br. 7) s glavnom melodijom, povjerenom I. tenoru, u rasponu kvarte. U dionici baritona i basa (osim izvedbe uobičajenih pedalnih tonova na tonici i dominantni) u usporedbi s prethodnim naslovom uočljivi su karakteristični unisoni sekundni pomaci koji u odnosu na tonove superponiranih im terčno postavljenih tenorskih linija rezultiraju zvukovno zanimljivom pojavom – silaznim nizom triju paralelnih kvintakorda (smanjenoga, molskoga i durskoga).

Pokojnički psalam 121 (120)¹⁰ – *K brdima oči svoje uzdižem* (notni prilog br. 15) – četveroglasno je oformljena tvorba i po svim je karakteristikama blizak svojem „pretpostavljenomu“ modalnomu izvorniku, iako je i

u ovom slučaju prisutan svojevrstan tonalitetno-harmonizacijski „tretman“ što ga – posredstvom triju tonova – svojim gibanjima artikuliraju basovi. Melodija vodećega glasa (I. tenora) kvartnoga je ambitusa i mogla bi se protumačiti na ton g transponiranim dorskim tetrakordom (tonovi g – a – b – c'). Zanimljivo je primijetiti kako je dionica baritona pritom gotovo u cijelosti statična, a sekundni pomak naviše i povratak u kadencni basov ton (izveden u unisonu s dionicom najdubljega glasa) rezultirat će uzlazno-silaznim izmjeničnim gibanjem dvaju susjednih kvintakorda.

• Od **posljednica ili sekvenca** analizirane su dvije jedinice: korizmeno-marijanska *Puna tuge Majka staše*¹¹ (notni prilog br. 16) te uskrsna *Svetoj žrtvi uskrsnici*¹² (notni prilog br. 17) s kojom melodiju dijeli i ona duhovska,

*Dođi, Duše Presveti*¹³ (notni prilog br. 18).

Prvi naslov, korizmeno-marijanske tematike, pjeva se, kako je već bilo rečeno, na pobožnostima križnoga puta tijekom korizmenih nedjelja te na blagdan Cvjetnice, prilikom „ure klanjanja“.¹⁴ Napjev je strofan, s pripjevom *Od žalosti...* što se ponavlja nakon svake otpjevanne kitice (pritom se pjevačima redovito pridružuje i puk u crkvi). Četveroglasje u tjkovima zastupljenih dionica blisko je načinu pjevanja prethodno opisanih četveroglasnih psalama: izvedbu započinje I. i (neznatno poslije njega) II. tenor, kojima se, na posljednjem suzvučju prve melizmima bogate fraze s ostatkom tenora pridružuju i baritoni i basovi. Melodija počiva na melizmatičkim silabičkim i neumatičkim načelima, a artikulirana je u okviru intervala sekste, uglavnom sekundnim

⁹ Usp. Božanski Časoslov 2011, 629, 630

¹⁰ Usp. Božanski Časoslov 2011, 1035.

¹¹ Prema predlošku kojim se služe pjevači (sl. 6). Usp. i Priručnik 1935, 44–49.

¹² Usp. Misal 2012, 139.

¹³ Usp. Misal 2012, 162, 163.

¹⁴ Osim tih, obrednih izvedbi, ovaj napjev vranjički pjevači često izvode i koncertno, uglavnom prilikom gostovanja u drugim sredinama.

Slika 2
Vranjički pjevači (dio) sa s. Arsenijom Vidović prilikom izvedbe II. duhovske Večernje (snimio M. Jankov, 2015.)

PUNA TUGE

<p>1. Puna tuge Majka staše blizu križa te plakaše na svog Sina gledajuć.</p> <p>Pripjev: Od žalosti Majko sveta Rane Sina Tvog propeta Nek nam budu u srcu.</p> <p>2. Koje dušu čemernosti Punu jada i žalosti Mać preoštri prostrijeli. Od žalosti</p> <p>3. Ah koliko rastuzena Bješe tada preblažena, Majka Sina jedinog. Od žalosti</p> <p>4. Koja sva se rastapaše, Od žalosti kad gledaše, Smrtne Sinka bolesti. Od žalosti</p> <p>5. A tko ne bi proplakao Kad bi Majku tu gledao, U tolikoj gorkosti. Od žalosti</p> <p>6. Zarad grijeha puka svoga Vidi Sinka preslavnoga, Oštrim bičem podložna. Od žalosti</p> <p>7. Vidi Sinka ljubljenoga Ostavljena od svakoga, Gdje umiruć izdahnu. Od žalosti</p>	<p>8. Ah preslatka naša Mati, daj i meni prošlakati Gorko s Tobom zajedno. Od žalosti</p> <p>9. Daj mi neka srce moje, Boga ljubi kako Tvoje I da njemu ugodim. Od žalosti ...</p> <p>10. Muka Sina daj mi biti, dionikom i podnijeti, što je za me podnio. Od žalosti</p> <p>11. Čin me s tobom tuguвати i smrt Sina Tvog plakati Dokle budem živjeti. Od žalosti</p> <p>12. Uz križ s Tobom želim stajat i tugujuć ne pristajat daj mi sveder cviliti. Od žalosti</p> <p>13. Djevstva cvijete plemeniti, već mi nemoj gorak biti, čin me s tobom plakati. Od žalosti</p> <p>14. Daj mi da smrt Sinka nosim Tvog u srcu nježno prosim, i da rane pošujem. Od žalosti</p> <p>15. Čin me ranam izraniti, Krvlju, križem opojiti, A za ljubav Njegovu. Od žalosti</p>
--	---

17. Moj Isuse kada pođem
S ovog svijeta daj da dođem
Tebe s Majkom slaviti
Od žalosti

18. I kad vijek moj dovrši se
Daj da duša uputi se
U nebesko veselje. AMEN! Od žalosti ...

Slika 6
Puna tuge,
faksimil

nizanjima terčnih paralelizama, te mjestimičnim primjenama terčnih skokova. U akordnoj pratnji zastupljene su sve tri

harmonijske funkcije, što do osobitoga izražaja dolazi u frazama koje uglazbljuju posljednji stih prve strofe („Na svog Sina

[Notni prilog br. 16] Puna tuge Majka staše
– posljednica –

Crkveni pučki napjev iz Vranjica
Snimio (2016.) i transkribirao M. Jankov

Moderato, pietoso

1. Pu-na tu - - - ge Maj - ka sta - - - še

Bli - - zu kri - ža ter pla - ka - - še

Na svog - - Si - na - - gle - - - da - - juć.

PRIPJEV
poco marcato

Od ža-lo-sti Maj-ko sve-ta, Ra-ne Si-na tvog-pro-pe-ta Nek nam bu-du u sr-cu. (...)

gledajuć“). Analizirajući harmonijske konstelacije u ovom je napjevu uočljiva dominacija durskih tonalitetnih sastavnica kojima se u posljednjoj frazi pripjeva pridružuje modalni element kvintne kadence.

Napjev uskrсне posljednice, Svetoj žrtvi uskrsnici (notni prilog br. 17), izvodi se troglasno, na način da su terčno disponirani I. i II. tenori praćeni baritonima i basovima u unisonu. Vodeća melodija odlikuje se silabičkom artikulacijom teksta te upadljivom izvedbenom „lepršavošću“ koja gotovo da izaziva dojam kakve pjesmice-brojalice. Modalnih je karakteristika i odgovara na ton g transponiranomu prvomu dorskomu tetrakordu (tonovi

Notni prilog 16
Puna tuge Majka
staše

[Notni prilog br. 17] Svetoj Žrtvi uskrsnici
– posljednica –

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Snimio (2016.) i transkribirao M. Jankov

Allegretto

Sve - toj Žr - tvi us - kr - sni - ci daj - te sla - vu kr - šte - ni - ci.

Ja - nje ov - ce o - slo - bo - di, Krist nas gre - šne pre - po - ro - di. (...)

Notni prilog
17 Svetoj žr-
tvi uskrsnici

g – a – b – c’). Glavna linija I. tenora praćena je donjom tercom II. glasa koji u jednom slučaju izvodi skok čime je, u odnosu na ton vodeće dionice, na trenutak formiran interval kvarte. Pratinja najnižih glasova, u svojoj artikulaciji pomalo neobično (i netipično) pokretljiva, vjerojatno je novijega vremena nastanka. K tomu je, sagleda li se baritonsko-basovska dionica prve fraze u cijelosti, uočljivo da je završni dio (stih „dajte slavu krštenici“) derivirao iz njezina uvodnoga slijeda, modela koji je nekada vjerojatno u cijelosti, na način ritmizirana recitativa na pedalnom tonu c, pratio izvedbu ove posljednice.

Pedeset dana nakon svetkovine Uskrsa, na Duhove, na misi se izvodi pripadajuća sekvenca *Dodi, Duše Presveti* (notni prilog br. 18) s melodijom što je zapravo istovjetna netom analiziranoj, uskrsnoj posljednici.¹⁵ Razlika u slučaju ovoga naslova

¹⁵ Na jednaku melodiju izvodi se (četveroglasno) i bratimska pjesma na sprovodu, *Braćo, brata/sestru sprovodimo*.

stiješnjenu zvukovnomu prostoru što ga međusobno tvore II. tenori i basovi s njima često „sudara“ ili preklapa dovodeći do zanimljivih zvukovnih kombinacija. Ipak, kako je i u ovom slučaju riječ o napjevu živahna tempa, pojedine neobične zvukovne konstelacije zbog kratkoće trajanja ne stignu se doživjeti kao samostaln(ij)e tonske kombinacije.

• **Od paraliturgijskih pjesama** predstavljena su na kraju dva napjeva iste tematike, oba svojim melodijama vezana isključivo uz dotične tekstove. Namjena ovih naslova u cijelosti je vezana za blagdan Tijelova (ili, kako ga u Vranjicu i danas nazivaju „Božjega dana“), kada se pjevaju iza mise, „tokon svečane procesije oko mista“ (*Dan večere Gospodina*), odnosno „po povratku na kor, prije blagoslova s Presvetin“¹⁶ (*Zdrav, Isuse, Božji Sine*). Za vjerovati je kako su ova dva do danas sačuvana pučka napjeva, oba da-

¹⁶ Prema kazivanju pjevača M. Jurića.

[Notni prilog br. 18] Dodi, Duše Presveti
– posljednica –

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Snimio (2016.) i transkribirao M. Jankov

Allegretto

1. Do-di, Du-še Pre-sve-ti, sa-ne-ba-nas-po-sje-ti zra-kom-svo-je-mi-lo-sti. (...)

Notni prilog 18: Dodi Duše Presveti

leži u pojavi diferencirane baritonske dionice koje se gibanje u ionako

kle posvećena euharistijskomu Otajstvu, baština što ju je na poseban način, raznim pobožnostima i drugim nastojanjima – kao „jedan od bitnih obilježja [svoje] samorodnosti“¹⁷ – gajila mjesna (i danas postojeća) bratovština Presvetoga Oltarskoga Sakramenta.¹⁸

Četveroglasni napjev *Zdrav, Isuse, Božji Sine*¹⁹ (notni prilog br. 19) specifičan je u prvom redu po prisutnosti primijenjene polimetrije. Štoviše, izmjenama uporabnih „mjera“²⁰

¹⁷ P. Z. Blajić 1984, 419.

¹⁸ Od ukupnoga broja današnjih crkvenih pjevača tek jedan dio istodobno članstvom pripada i spomenutoj bratovštini. Ipak, vjerojatno je kako su se navedeni naslovi u starijim vremenima među bratimima-pjevačima na poseban način njegovali kao dio njihova promicanja „posebnih“ pobožnosti, u ovom slučaju čašćenja Oltarskoga Sakramenta. O vranjičkoj bratovštini opširnije u: M. Mikelić 2009.

¹⁹ Tekstovna inačica ovoga napjeva nalazi se tiskana u pjesmarici *Pisne duhovne raslićne* don Matije Čulića (Venecija, 1805.). Usp. M. Civlich 1805, 289–291. Pjevači za spomenutu zbirku ne znaju, nego kazuju kako se posljednjih desetljeća prilikom pjevanja *Pjesme u čast Božjega dana* služe prijepisom teksta što ga je priredio T. Bulić (sl. 7).

²⁰ Budući da je u ovom slučaju riječ o meloritamskom primjeru izrazite

Org. C 3 PIJESMA U ČAST BOŽJEG DANA *G. Jukić*

Zdravi Isuse Božji Sinu Kralju rajске svijetlosti Tvoja slava svud prosinu Puna svake krijeposti Daj put ljudma u istinu Dođi k Tvojoj milosti Na nebese pri neg dođe Djelo svrši ljubljeno Samo ga nam sebe dađe Svoje tijelo posvećeno Ne večeri kada dođe Sa dvanaest družine Kruh uzevši blagoslovi Obrati u tijelo svoje Vino skaza po tom slovi Krv presvetu također Oko čin te zakon novi Na uspomenuče moje Zato sad se na oltaru Tijelo Tvoje posvećuje Mili Bože Tvoje stvari Kad ih tko razmišljuje Inim ljude tako dari Tvoja milost ne djeluje I vino se obraćuje U Tvoju krv stanovito Koj se u kalež posvećuje Od Tvojih slugu skrovito Tere slavno da se štuje Potribuje očit	O Isuse slavno tijelo Od Djeve porodjeno Koj si za nas na križ bilo Propeto prigvožđjeno Pokopano vele bilo Treći dan uskrsnulo Ti si Isuse naša dika Sroem mi te štujemo Jer te Boga i čovjeka Istinom vjerujemo Ter Ti svet, svet slavu od vijeka S Anđjelima pojimo A tko može ljubav Tvoju Slatki Isuse platiti Koj si htio svu krv svoju Za svih na križ proliti Da nas budeš u pokoju Sebi u taj primiti Blaženi se hoće zvati Koji ti služe pristajno Jer Te budu uzimati S istim srcem dostajno Oni hoće pribivati S Tobom gori spokojno Da ne izginu Tvoji ljudi Zato ranam daj lijeka I sam muku podni trudi A za ljubav čovjeka Slavni Isuse hvala Ti budi S Ocem i Duhom do vijeka. Amen!
--	--

[Notni prilog br. 19] Zdrav', Isuse, Božji Sine

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Prema snimci Lj. Stipišića (1996.) transkribirao M. Jančok

Andantino quasi allegretto, ben ritmato

Zdrav', I - su - se, Bo - žji Si - ne, Kra - lju raj - ske sve - tlo - sti,
Tvo - ja sla - va svud pro - si - nu pu - na sva - ke krie - po - sti,
Daj put lju - dem u - is - ti - nu do - j - ti tvo - joj mi - lo - sti...)

Meno mosso poco a poco rall.

Slavn' I - su - se hva - ljen bu - di s O - cem i Du - hom do vije - ka. A - men.

Slika 7: Pjesma u čast Božjeg dana, faksimil

(npr. 5/8, 6/8 i 2/4), za ostale vranjičke napjeve u cijelosti atipičnih, postiže se dojam kao da se radi o kakvoj poskočici – ekvivalentu „vesele plesne narodne pjesme“²¹. Silabička,

jasnoće, držao sam uputnim dotični napjev transkribirati s naznakama različitih mjera. Na sličan je način bilo moguće transkribirati i posljednice Svetoj Žrtvi uskrsnici i Dođi, Duše Presveti.

²¹ H. Mihanović-Salopek 2000, 40. Oblik poskočice u hrvatskoj himnodiji nije nepoznat, a u nju ga je uveo franjevac Toma Babić (1680. – 1750.), član dalmatinske franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja i poznati pučki propovjednik i pjesnik. Ako se zna da su se mnoge pučke svjetovne melodije postupkom kontrafakture, primjerice tijekom 18. stoljeća, prilagođavale nabožnim tekstovima i time zadobile funkcionalnu ulogu

gotovo skandirana melodija tonalitetno-durskih sastavnica uokvirena je intervalom kvinte i odlikuje se sekundnim pomacima koji su tek mjestimično protkani tercnim skokovima. Prvi glas praćen je stereotipno, za tercu niže postavljenim II. tenorom, koji od ovoga načela ne odstupa ni u slučajevima poput posljednjega suzvučja prve fra-

ze, kada bi se umjesto intervala terce na istom mjestu moglo „očekivati“ suzvučje „šuplje“ kvinte. Pogled na donje glasove otkriva nam najstatičniju dionicu baritona koji ovom prilikom u cijelosti donosi ritmizirani pedalni ton dominante, dok mu se bas svojim skokovima pridružuje tek onda kada ne iznosi ton toničke harmonije. Pjesma *Zdrav', Isuse, Božji Sine* izvodi se u poletnu tempu, gdje i s (idući prema kraju) osjetnim *accelerandom*, što – potencirano k tomu izostankom statičnih notnih vrijednosti – doista stvara dojam plesne popijevke folklorne provenijencije. Dok je opći dojam koji se javlja pri njezinu slušanju blizak

u vjerskom i obrednom prostoru, otvorena je i logična pretpostavka kako je ovaj napjev, a moguće i onaj na koji se pjevaju posljednice Svetoj Žrtvi uskrsnici, Dođi, Duše Presveti te bratimska Braćo, brata/sestru sprovodimo prežitci glazbenoga idioma koji su današnji Vranjičani prilikom doseljenja sa sobom donijeli iz svoje zagorske postojbine. Usp. M. Jančok 2011, 177.

ze, kada bi se umjesto intervala terce na istom mjestu moglo „očekivati“ suzvučje „šuplje“ kvinte. Pogled na donje glasove otkriva nam najstatičniju dionicu baritona koji ovom prilikom u cijelosti donosi ritmizirani pedalni ton dominante, dok mu se bas svojim skokovima pridružuje tek onda kada ne iznosi ton toničke harmonije. Pjesma *Zdrav', Isuse, Božji Sine* izvodi se u poletnu tempu, gdje i s (idući prema kraju) osjetnim *accelerandom*, što – potencirano k tomu izostankom statičnih notnih vrijednosti – doista stvara dojam plesne popijevke folklorne provenijencije. Dok je opći dojam koji se javlja pri njezinu slušanju blizak

Notni prilog 19
Četverglasni
napjev Zdrav',
Isuse, Božji Sine

[Notni prilog br. 20] Dan večere Gospodina

Pučki crkveni napjev iz Vranjica
Snimio (2013.) i transkribirao M. Jankov

Moderato, festoso

1.) Dan ve - če - re... Go - spo - (e) - di - na

(a) Sla - van - da - nas jur po - či - ma

poco più mosso

(a) (a) Ka - da Cr - kva svo - jim si - ni

poco rit.

PRIPJEV
Con moto

Spo - me - nu - će to - ga... či - ni. Zdrav', I - su - se... Go - spo - di - ne,

u kom je - su sve i - sti - ne, Zdra - vo, Tije - lo slav - noj sve - to

rall. . .

ko - je za nas bi pro - pe - to. (...)

Notni prilog 20: Dan večere Gospodina

tek izvedbama uskrсне i duhovske posljednice te bratimske pjesme na sprovodu, čini se kao da svojom meloritamskom „atipičnošću“ po svemu stoji izvan konteksta pučkoga pjevanja crkvene namjene na vranjičkom poluotoku. Ipak, posljednje dvije fraze, kojima

Posljednji primjer, pjesma *Dan večere Gospodina*²² (notni prilog br. 20), predstavlja izrazito zreću četveroglasnu (mjestimično i peteroglasnu) tvorbu bogate durske zvučnosti i razvijenoga

²² Prema predlošku kojim se služe pjevači (sl. 8). Usp. i Priručnik 1935, 17–20.

PJESME O BOŽJEM DANU

E s. 3.

NA DAN TIJELOVA

- Dan večere Gospodina
Slavan danas jur počina...
Kada Crkva svojim sini,
Spomenuše toga čini,
Puk pjeva.
Zdrav Isuse Gospodine
U kome jeste sve istine
Zdravo tijelo slavno i sveto
Kodje za nas bi propeto.
Isus zove sad prisupte,
Ter od stola svi blagujte...
Što pripravih van obilno,
Tijelo za kruh, krv za vino,
Puk... Zdrav...
Da posobno opselužite,
Nedostojno ne primite...
Osuđjenje jer primaju,
Ko i u grihu pristepaju.
Puk... Zdrav...
Svi vjerujemo Apostolu,
Koj o svetom piše stolu...
Da imaju biti čisti,
Kruh nebeski ki će jisti.
Puk... Zdrav...
Kog Andjeli svadje sa boje
gledajuć stranom svoje...
Stvoritelja slavnog svoga
Jer poznaju Sina Boga.
Puk... Zdrav...
A griješnici ne trepeću
Kim ukaza ljubav veću...
Mili Isusu krv prolivši,
Tijelo svoje njim pustivši.
Puk... Zdrav...
Milošrdan mnogo jesi,
Slavni kralju od nebesi...
Ljubav velju ti nam kašaj
Tijelo tvoje kad nam daješ.
Puk... Zdrav...
Zlám i dobri: svi to znaju
Tebe Boda da primaju...
Dobrostivo svih podnosiš,
Kim gorušu ljubav nosiš.
Puk... Zdrav...
Na pokoru šekaš mlo,
O Isusa slavno Tilo...
Da bi k tebi prišli Bogu
I lik dušam naš uzognu.
Puk... Zdrav...
O nebeska sva radosti,
Griješnicima grieha prosti...
Dopusti nam bolesti pravu,
Pak privedi svih u slavu,
Amen.

U PETAK

- Zdrav Isuse kruše nebeski,
Zdravo kralju naš nebeski...
Zdrav Isuse, lieru bieli,
Koga nebo zemlji udjeli.
Puk... Zdrav...
Zdrav Isuse najsko zlato,
Vođe s neba obilato...
Koji dodje za nas doli,
Na oltaru sad izvoli.
Puk... Zdrav...
Zdrav Isuse, pićo živa
Grieha svita ka pokriva...
Krepot velju dušam dajuć
I k nebu ih upravljajuć.
Puk... Zdrav...
Zdrav Isuse, blagoviti,
Poljski cviete uzoriti...
Koj nam miris slatki doni
Nemoć svaku od nas goni.
Puk... Zdrav...
Nasiti nas tvom milosti,
I grieha nam sve oprosti...
Da napokon tebe gori
Uživamo u rajskih dvori. Amen
- U SUBOTU
- O Isuse Božji Sine,
S koga bielidan prošine...
Koliko si sladak dosti
I narešen svoj milosti.
Puk... Zdrav...
Koj Goruč rad ljubavi,
Tijelo svoje nam ostavi...
Za uvijek s nama stati
Kruh u svoje tijelo obrati.
Puk... Zdrav...
Wino u krv prolivenu
Za spasenje svijetu svemu...
Njom si grieha svieta opro
I za piće nama podo.
Puk... Zdrav...
Na večeri kad najzadnoj
Učenicim reče ovako...
Ovo Tijelo moje jijte
I krv moju ovu pijte.
Puk... Zdrav...
Tako će te vi činiti,
To će spomen moja biti...
Prikazajuć na oltaru
Bogu ocu dragih stvari.
Puk... Zdrav...
O Isuse Oče blagi,
Miluj ovaj puk ti dragi...
Obrani ga zla svakoga,
Blagočlona daj mu tvoga. Amen

Slika 8: Pjesme o Božjem danu, faksimil

se napjev najzad okružuje, svojim mu izgledom i izvedbenim karakteristikama (dulje notne vrijednosti s osjećajem *rallentanda*) donose svojevrsno „smirenje“ vraćajući mu k tomu i blizinu dojma ubičajene, „klapski-pijevne“ kadence.

melodijskoga tijeka u rasponu sekste. Obilna paralelno-tercna tenorska „vijuganja“, sazdana dosljednom primjenom sekundnih pomaka uz mjestimične primjene tercnihih skokova, u cijelosti su praćena donjim glasovima što ih svojim linijama čine zvukovno još guščima. Napjev se izvodi strofno s pripjevom u kojem se pjevanju redovito pridružuje vjernički puk. Uporabni tempo umjerene brzine i svečana ugođaja pridonosi svojevrsnoj monumentalnosti ove tijelovske pjesme što svojom tonskom fizionomijom tvori dojmljivu nadopunu izvanjskoga znakovlja kojim su „na vidljiv način“ (zajedno primjerice s izgradnjom velikoga oltara, nabavkama skupocjenih para-

<p>U N E D J E L J U</p> <p>Zdrav Isuse Djevo Sine Zdravo vrutče vode žive... Na oltaru ki stojeći Tiho govješ govoreći. Puk... Zdrav Isuse...</p> <p>Svi što žedju glad trpíte Ako k meni pristupíte... Kruh moj ovi ter primajte Jer je tielo moje znaíte. Puk... Zdrav...</p> <p>Vino ovo još smješano I od mene vam podamo... Krv je moja vi nju pijte Žedju vašu zagasíte. Puk... Zdrav...</p> <p>Ljubav velja Božjeg Sina Neha izemlje Gospodina... Koi holiko poniženje Kaza za svih nas spašenje. Puk... Zdrav...</p> <p>Pod prilik kruha otajstvom Se svojim je tu božanstvom... Mi svi slavno vjerujemo U Otajstvo što štujemo. Puk... Zdrav...</p> <p>Kruše živi rajska slavo O nebesko suno pravu... Kruhu svetih predava Žitne zrake što podava. Puk... Zdrav...</p> <p>Milostivo nar pogledaj. Te vruće zdravi, plode podaj... Pa privedi sve nas gori Gdje su tvoji sveti dvori. Amen.</p> <p>P O N E D E L J A K</p> <p>Slavni blagdan Tjela tvoga Isukvske Sine Boga... Po avoj zemlji sad štuje se Radost svietu jer prinose. Puk... Zdrav...</p> <p>Žato manu obešanu Sad gledamo nam podanu... Dajud nam je s neba gori Isus na tako nam govori. Puk... Zdrav...</p> <p>Oci vaši manu ješe Ali zatim pak umrieše... Moje tielo tko blaguje Sartni strielu već ne čuje. Puk... Zdrav...</p>	<p>Kruh Anđjelski rajska diko Učini se Kruh govjeka... Čudo velje Božjeg Sina Sluge Jedu Gospodine. Puk... Zdrav...</p> <p>Blaguju ga Redovnici Dragi Božji ugodnici... Oni paka drugim daju Čisto srce što imaju. Puk... Zdrav...</p> <p>O Isuse roso izabrana S neba jur nam darovana... Duše naše ti ovdje budeš I milošću tvom nagradi. Amen.</p> <p>U U T O R A K</p> <p>Milost Oca nebeskoga Sa pristolja božanskoga... Sina posla na sviet dolj Da ozdravi naše boli. Puk... Zdrav...</p> <p>Ki kad sretni dan se zgodi Od djevice da se rodi... Grad nebeski i sva zemlja Napunjena bi veselja. Puk... Zdrav...</p> <p>Pak u vrišne muke gorke Učenike skupi svoje... Kad jur biše došlo vrijeme S ovog svijta da premine. Puk... Zdrav...</p> <p>Hotje Vazam blagovati Tielo svoje njim predati... Govoreći: a ovdje budeš Dokle bude sav sviet sudjen. Puk... Zdrav...</p> <p>Ovu oblast vi primíte Što je šinim vi šinite... Ovom žrtvom Tjela moga Utažite Oca Boga. Puk... Zdrav...</p> <p>Mene Sina jedinoga Bogu Ocu predragoga... Kad budete prikazati Svaki će vam dar podati. Puk... Zdrav...</p> <p>Moli mo te o Isuse Na puk ovaj, daj smiluj se... Ušćuvađ ga zla svakoga I nastati duha zloga. Puk... Zdrav...</p> <p>Ovo mjesto ti očuvaj Plod zemaljski ti umnažaj... Da u rajskom pake gradu, Duše čiste bogu dadu. Amen</p>
--	---

menata, svijecnjakā i obrednoga posuda te mnogih drugih umjetnina) bila manifestirana nastojanja mjesne „Sakramentove bratovštine“ da čast svojega titula uzdigne na dostojnu razinu. Sagledavajući skupno, u zbiru prethodno izloženih primjera total zastupljenih pjevačkih izvedbenih i tehničkih postupaka i mogućnosti, u slučaju ovoga napjeva moguće ih je detektirati sintetizirane na jednom mjestu, s rezultatom koji *Dan večere Gospodina* zasigurno izdvaja kao jedan od najuspjelijih vranjičkih obrednih napjeva.

Zaključak

Izbor od ukupno 20 napjeva predstavljenih u ovom radu za svrhu je imao – osim dispozi-

cije i analize osnovnih i objektivnih glazbenih parametara (ponajprije u grafičko-transkripcijskom smislu) – praktičnu ilustraciju svih zastupljenih izvedbenih i agogičkih komponenata koje su i inače tipične za vranjičko pučko crkveno pjevanje. Prikazani su tako primjeri jednoglasja, dvoglasja, troglasja te – zvukovno najbogatijega – četveroglasja, čemu se svakako priključuje i pregled osnovnih pjevačkih postupaka i melodijskih karakteristika u solističkim interpretacijama, dvopjevima te skupnim izlaganjima u kojim se međusobne melodijske linije konsteliraju u prave, gdjekad i složnije akordne strukture. Melodije, silabičke, silabičko-nematske te ponekad melizma-

tičke, izgrađene u rasponu od terce do sekste, u svojim tijekovima izrastaju iz akcentuacijske logike pojedinoga teksta; njihove pak valovite uzlazno-silazne konture u osnovi su temeljene na postupnim, sekundnim gibanjima koja se ponekad prekidaju skokovima terce ili kvarte, što konačno, ispunjavajući time načelo estetičke neophodnosti kontrasta, pridonosi dojmu njihove ukupne skladnosti.

U napjevima kod kojih se tenori dijele na prve i druge glasove većinom prevladavaju paralelna terčna gibanja, premda se gdjekad (tijekom fraze) uočava i pojava intervala sekunde ili kvarte, odnosno kvinte (u kadencama). Pojedini se pjevački postupci, poput primjerice realizacije „šekondiranja“, u dionicama II. tenora, ali i oni u slučajevima baritona i basa, induktivnom dispozicijom glazbene građe ilustriraju fizionomijom tih „pratećih“ dionica u svojim različitim „fazama“ – od razine rudimentarnih pokušaja do primjera sasvim diferencirane morfologije. U primjerima je lako uočljiva njihova tonalitetna, gdjekad i modalna baza s nedvojbenom prevagom osjećaja harmonijske funkcionalnosti, ponajprije u smislu pjevačkoga priklanjanja durskim (kvintakordima i kvartsekstakordima), ponekad i molskim akordnim formacijama. Harmonijska slika napjeva pokazuje prisutnost triju harmonija – toničke, dominantne i (najrjeđe) subdominantne. Osjećaj tonalitetne funkcionalnosti najjasnije je afirmiran uporabom maloga durskoga (dominantnoga) septakorda kojemu se povremeno pridružuje i prvi obrat smanjenoga kvintakorda (kao sekstakord istovrsne, dominantne funkcije).

Osim izgrađena pjevačkoga osjećaja za harmonijske, vertikalne tonske konstelacije, ta je činjenica bez sumnje rezultat višegodišnjega izvođačkoga iskustva i djelovanja pojedinih članova muškoga crkvenoga zbora u tom i u drugim vokalnim ansamblima, prvenstveno onima u kojim se osim klapskoga načina muziciranja njeguju i skladbe komponirane u homofonijsko-polifonijskom slogu i dijatonsko-kromatskim sastavnicama.

Izvedbe vranjičkih napjeva glagoljaških korijena prisutne su – primarno posredstvom mjesnih crkvenih pjevača, ali i izvedbama mjesnoga muškoga vokalnoga ansambla *Chorus Cantores* – osim u lokalnoj vranjičkoj i solinskoj sredini nerijetko i izvan nje (npr. na različitim smotrama i koncertima), što dokazuje uspješnu mogućnost prezentacije izvornih glagoljaških napjeva (bez posezanja za autorskim obradama) i izvan konteksta obrednoga. „Prepoznavanje“ njihove ljepote i usvajanje pojedinih naslova, primjerice *Litanija na „Put križa“*, u korpus vlastitih repertoara – posredstvom crkvenih pjevača iz drugih sredina – najzad na

najbolji način svjedoči uspjelost i prijemчивost napjeva što su ih do današnjih dana odnjegovale generacije vranjičkih „Pivača“.

Popis članova pjevačkoga zbora župe sv. Martina iz Vranjica koji su sudjelovali u snimanju napjeva godine 1996.

I. tenori: Marinko Jurić pok. Špire (r. 1934.), Damir Jurić (r. 1943.), Rade Jurić (r. 1948.), Ante Jurić pok. Vinka (Vinčolin) (r. 1950.), Ozren Mandić (r. 1956.), Boris Jurić (r. 1970.), Joško Jurić (r. 1971.);

II. tenori: Ante Bilić (r. 1940.), Petar Ivić (r. 1941.), Ljubomir Jurić (r. 1945.), Andrija Jurić (r. 1964.), Krešo Grgić (r. 1974.), Marino Jurić (r. 1978.), Tomislav Perišić (r. 1978.);

I. basovi (baritoni): Vjekoslav Grgić (1922.), Luka Grgić (1931.), Ante Mikelić (r. 1933.), Josip Jelić (r. 1934.), Blaž Mikelić (r. 1937.), Ivica Grgić (1949.);

II. basovi: Vatroslav Tudor (r. 1918.), Vitomir Mikelić (r. 1929.), Ante Grubić (r. 1931.), Ivo Ivić (r. 1943.), Srećko Bilić (r. 1938.), Tonči Jelić (r. 1943.).

zborovođa: Mirko Mikelić (r. 1947.)

Popis članova pjevačkoga zbora župe sv. Martina iz Vranjica koji su sudjelovali u ovom projektu (od godine 2011. do danas):

I. tenori: Marinko Jurić (r. 1934.), Damir Jurić (1943. – 2015.), Ante Jurić (Vinčolin) (r. 1950.), Ozren Mandić (r. 1956.), Joško Jurić (r. 1971.), Duje Mikelić (r. 1993.);

II. tenori: Vlado Grubić (Mačo) (r. 1935.), Ante Bilić (r. 1940.), Ljubomir Jurić (r. 1945.), Andrija Jurić (r. 1964.), Boris Jurić (r. 1970.), Vicko Vitasović (r. 1971.);

I. basovi (baritoni): Josip Jelić (r. 1934.), Blaž Mikelić (r. 1937.), Ante Tonči Jelić (r. 1944.), Ante Jurić (Joška Jurkova) (r. 1971.);

II. basovi: Vitomir (Vito) Mikelić (r. 1929.), Srećko Bilić (r. 1938.), Ante Jurić (Bakićev) (r. 1981.), Mate Jurić (Butinov) (r. 1981.);

orguljašica: Skolastika s. Arsenija Vidović, služavka Maloga Isusa.

Zahvaljujem s. Arseniji Vidović i svim pjevačima koji su mi svojim izvedbama i kazivanjima pomogli u realizaciji ovoga članka.

Konzultirana i citirana bibliografija

A. Adam 1993
Adolf Adam, *Uvod u katoličku liturgiju*, Zadar, 1993.
J. Andreis 1974
Josip Andreis, *Kontrafaktura*, Muzička enciklopedija, sv. 2, Zagreb, 1974, 361.
A. Badurina 2006a
Anđelko Badurina, *Antifona*, Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, 5. izd., Zagreb, 2006, 133.

A. Badurina 2006b
Anđelko Badurina, *Responzorij*, Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, 5. izd., Zagreb, 2006, 539.
A. Badurina 2006c
Anđelko Badurina, *Psalmi*, Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, 5. izd., Zagreb, 2006, 522, 523.
A. Badurina 2006d

Anđelko Badurina, *Sekvencija*, Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, 5. izd., Zagreb, 2006, 557.
J. Bezić 1973
Jerko Bezić, *Razvoj glagoljaškog pjevanja na zadarskom području*, Zadar, 1973.
P. Z. Blajić 1984
Petar Zdravko Blajić, *Hrvatska glazbena baština. Puče moj* (Prikaz LP albuma:

Pučje moj — staro-hrvatski pučki napjevi iz Splita i okolice, Jugoton, Zagreb, 1984.), *Crkva u svijetu* 19/4, Split, 1984, 418–420.
F. Bulić 1952
Frane Bulić, *Iz Zapamćenja*, Slovo 1, Zagreb, 1952, 35–45.
Božanski Časoslov 2011
Božanski Časoslov za Božji puk (prir. Livio Marijan i Bernardin Škunca), 3. neprom. izd., Zagreb, 2011.

- M. Civlich 1805
Mattia Civlich [Matij Čulić] (prev. i prir.), *Pisne duhovne raslične*, Venecija, 1805.
- T. Čičerić 2012
Tonči Čičerić, *Solinsko pučko pjevanje kao predmet melografskoga interesa u prvoj polovini 20. stoljeća*, *Tusculum* 5, Solin, 2010, 149–176.
- Direktorij 2003
Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji. Načela i smjernice (prev. i hrv. izd. ur. Ivan Šaško), Zagreb, 2003.
- G. Doliner 1998
Gorana Doliner (prir.), *Glagoljaško pjevanje u Novom Vinodolskom*. Spomenici glagoljaškog pjevanja (ur. Jerko Bezić), sv. 2, Zagreb, 1998.
- K. Duplančić 2011
Katarina Duplančić, *Pučko crkveno pjevanje u Vranjicu*, diplomski rad, Zagreb, 2011.
- K. Duplančić Herman 2015
Katarina Duplančić Herman, *Ljubo Stipišić Delmata i pučko crkveno pjevanje*, „Obriši stvaralaštva i identiteta“ Ljubo Stipišić Delmata – Zbornik radova sa simpozija održanog u Zadru 10. listopada 2014., Zadar, 2015, 109–129.
- S. Gjanić 1919
Stjepan Gjanić, *Priručnik za vršenje službe Božje po propisima rimskoga obreda*, Zagreb, 1919.
- S. Grgat 2011
Stipica Grgat (ur.), *Tradicijsko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja*, sv. 1, Split, 2011.
- S. Grgat 2016
Stipica Grgat (ur.), *Tradicijsko crkveno pučko pjevanje u Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja*, sv. 2, Split, 2016.
- I. Grubišić 2011
Ivan Grubišić, *Svećenici u službi Župe svetoga Martina u Vranjicu od 1650. do 1911. godine*, *Tusculum* 4, Solin, 2011, 137–157.
- M. Ivanišević 2009
Milan Ivanišević, *Izvori za prva desetljeća novoga Vranjica i Solina*, *Tusculum* 2, Solin, 2009, 85–110.
- M. Jankov 2010
Mirko Jankov, *Glagoljaška glazbena baština u Solinu i njegovoj okolini*, *Tusculum* 3, Solin, 2010, 133–145.
- M. Jankov 2011
Mirko Jankov, *Večernje koje se pjevaju u Vranjicu*, *Tusculum* 4, Solin, 2011, 175–198.
- M. Jankov 2012
Mirko Jankov, *Stara solinska misa*, *Tusculum* 5, Solin, 2012, 177–203.
- M. Jankov 2013
Mirko Jankov, *Nekoliko crkvenih pučkih napjeva iz Solina*, *Tusculum* 6, Solin, 2013, 157–190.
- M. Jankov 2014
Mirko Jankov, *Pučki sprovodni napjevi iz Klisa*, *Tusculum* 7, Solin, 2014, 165–190.
- M. Jankov 2016
Mirko Jankov, *O jeziče, spivaj virno! Pučko crkveno pjevanje u Klisu*, Klis, 2016.
- D. Kečkemet – I. Javorčić 1984
Duško Kečkemet – Ivo Javorčić, *Vranjic kroz vjekove*, Split, 1984.
- D. Kniewald 1937
Dragutin Kniewald, *Liturgika*, Zagreb, 1937.
- S. Kovačić 1985
Slavko Kovačić, *Don Frane Bulić i glagoljica*, *Crkva u svijetu* 20/2, Split, 1985, 169–181.
- S. Kovačić 1993
Slavko Kovačić, *Glagoljsko bogoslužje i glagoljaši na području srednje Dalmacije od XVI. do XX. stoljeća*, Zbornik Kačić 25, Split, 1993, 449–459.
- J. Martinić 1981
Jerko Martinić, *Glagolitishe Gesänge Mitteldalmatiens* (Transkripcije napjeva), Regensburg, 1981.
- J. Martinić 2011
Jerko Martinić, *Pučki napjevi misa iz srednje Dalmacije u kontekstu glagoljaške tradicije*, Zagreb, 2011.
- M. Martinjak 1997
Miroslav Martinjak, *Gregorijansko pjevanje: Baština i vrelo rimske liturgije*, Zagreb, 1997.
- J. Martinić 2014a
Jerko Martinić, *Glagoljaško-tradicijsko pjevanje: Jutarnja i večernja (zazivi – psalmi – himni – kantici) na području Srednje Dalmacije (šire područje Splita, otoci Brač i Hvar)*, transkripcije napjeva, Zagreb, 2014.
- J. Martinić 2014b
Jerko Martinić, *Glagoljaško-tradicijsko pjevanje: Jutarnja i večernja (zazivi – psalmi – himni – kantici) na području Srednje Dalmacije (šire područje Splita, otoci Brač i Hvar)*, analitički osvrt na transkripcije, Zagreb, 2014.
- H. Mihanović-Salopek 2000
Hrvojka Mihanović-Salopek, *Hrvatska crkvena himnodija 19. stoljeća*, disertacija, Zagreb, 2000.
- M. Mikelić 2009
Marinko Mikelić, *Bratovština Presvetog Oltarskog Sakramenta u Vranjicu*, Split, 2009.
- Misal 2012
Nedjeljni i blagdanski misal za narod (Godina ABC), 6. izd., Zagreb, 2012.
- D. Peček 1939
Dragutin Peček, *Liturgika ili nauka o bogoštovnim obredima Katoličke crkve*, 7. neprom. izd., Zagreb, 1939.
- Priručnik 1935
Priručnik za svećenika kod oltara pri vršenju liturgijskih sv. služba i općih javnih pobožnosti, Split, 1935.
- M. Steiner 1988
Marijan Steiner, *Crkveni dokumenti o liturgijskoj glazbi*, *Crkvena glazba: Priručnik za bogoslovna učilišta* (ur. Anđelko Milanović), Zagreb, 1988, 95–134.
- S. Stepanov 1983
Stjepan Stepanov, *Spomenici glagoljaškog pjevanja*, *Glagoljaško pjevanje u Poljicima kod Splita*, 1, Zagreb, 1983.
- Lj. Stipišić 2002
Ljubo Stipišić (ur.), *Pučki crkveni i svjetovni pjevači Solina – Pivači Salone – glagoljaško pjevanje Solina*, Solin, 2002.
- J. Šetka 1976
Jeronim Šetka, *Hrvatska kršćanska terminologija*, 2. izm. i upotp. izd., Split, 1976.
- I. Špralja 1999
Izak Špralja, *Glagoljaška psalmodija*, *Glazba, folklor i kultura*. Svečani zbornik za Jerka Bezića (ur. Naila Ceribašić i Grozdana Marošević), Zagreb, 1999, 177–189.
- S. Topić 1988
Slavko Topić, *Pučki oblici u crkvenom pjevanju*, *Crkvena glazba – priručnik za bogoslovna učilišta*, Zagreb, 1988, 37–66.
- Veliki tjedan 2009
Veliki tjedan, 2. dor. i dop. pastor. izd., Zagreb, 2009.
- P. Vlašić 1923
Petar Vlašić (ur.), *Hrvatski bogoslužbenik ili zbirka Večernjâ i nekih Jutrenja po novom Rimskom Brevijaru* (s dodatkom raznih molitava, obreda i pjesama), Dubrovnik, 1923.